

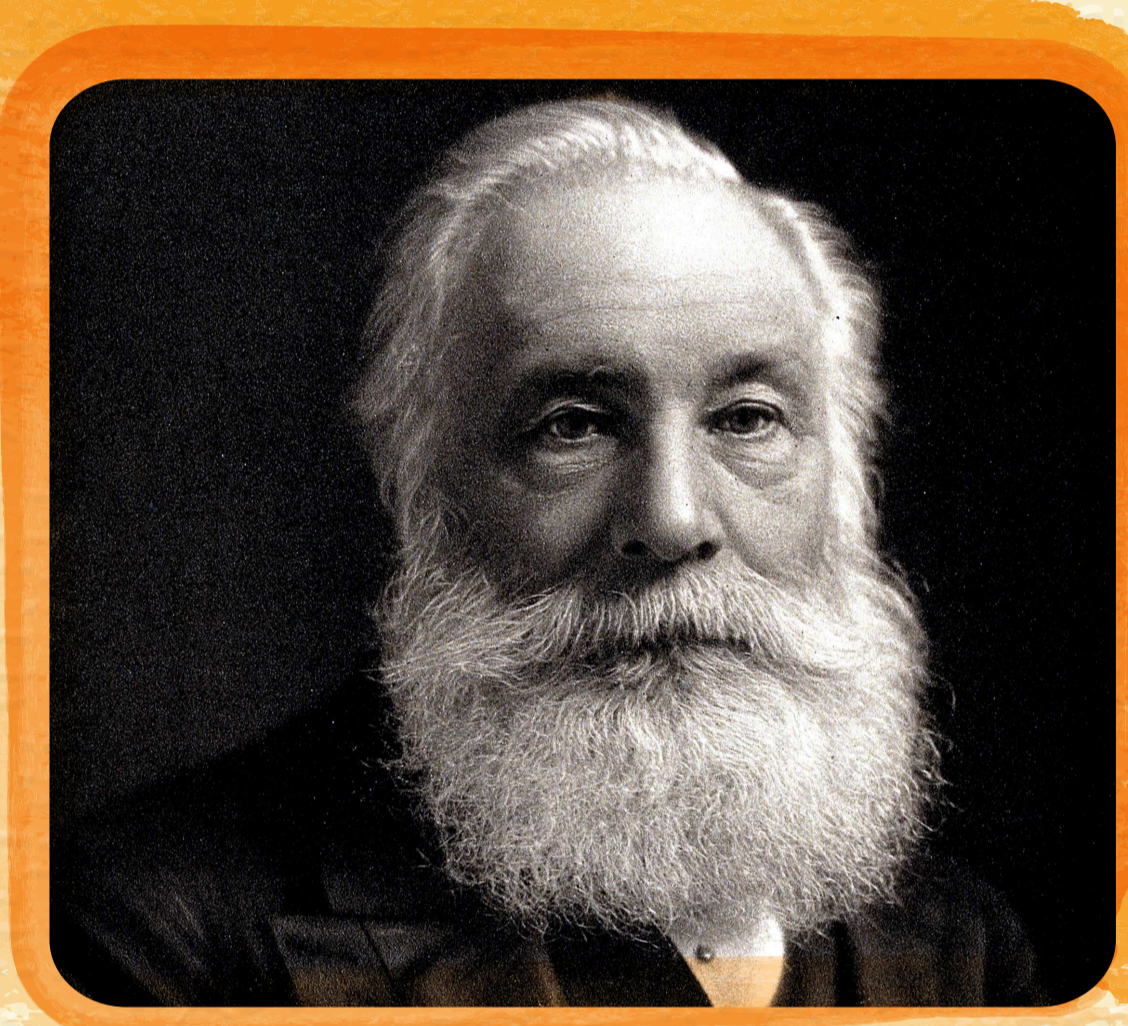
หลากสี หลายเรื่องเล่า

การเลือกใช้สีสามารถสื่อถึง **ค่านิยม** **ความเชื่อ** และ **ประเพณีปฏิบัติ** ในสังคม หรือยุคสมัยนั้นได้ นี่เป็นส่วนหนึ่งของสีสันทันที่แฝงไว้ด้วยเรื่องราวน่ารู้

ในหมู่สัตว์หลายสายพันธุ์ รวมทั้งมนุษย์ **สีแดง** ทำให้หัวใจเต้นเร็วขึ้น และกระตุ้นให้มีการหลั่ง **ฮอร์โมนอะดรีนาลีน (Adrenaline)**

สีจิวรสวงสงข ในอดีตครั้งพุทธกาลสามารถย้อมจีวร โดยใช้ทุกส่วนของพืช ทั้งราก (หัว) ลำต้น เปลือก ใบ และดอก ปัจจุบันสีจิวรที่พระสงฆ์นิยมย้อมถือปฏิบัติกันมา คือ **สีเหลืองส้ม** **สีเหลืองทอง** เรียกว่า **“สีพระราชนิยม”** **สีเหลืองน้ำตาล** เรียกว่า **“สีแก่นขนุน”** **สีน้ำตาลแดง** เรียกว่า **“สีน้ำหมาก”** และ **สีน้ำตาลเข้ม** เรียกว่า **“สีกรัก”**

เซอร์ วิลเลียม เฮนรี เพอร์กิน (Sir William Henry Perkin) ชาวอังกฤษ **“ค้นพบสีย้อมโดยบังเอิญ”** ขณะพยายามสังเคราะห์ **ควินิน (Quinine)** จากน้ำมันดินถ่านหิน เพื่อใช้รักษาโรคไข้มาลาเรีย ในปี พ.ศ. 2400 (ค.ศ. 1857) ในเวลาต่อมา เขาได้รับการยกย่องให้เป็น **“ผู้ที่ผลิตสีย้อมสังเคราะห์ได้เป็นคนแรกของโลก”**

สีของสัตว์และพืชส่วนใหญ่เกิดจากรังสี **ควัตถุ (Pigment)** แต่ **สีฟ้าที่ปีกของผีเสื้อ Morpho rhetenor** เกิดจากแสงที่สะท้อนจากเกล็ดที่ไม่มีสีบนปีกที่ขรุขระของมัน

ผีเสื้อ Morpho rhetenor

ชาวกรีกโบราณ **ผสมพวงสีกับขี้ผึ้งร้อน ๆ เพื่อใช้ทาเรอบ** ต่อมาในยุคโรมัน มีการใช้วิธีการเดียวกันนี้ **วาดภาพเหมือน** สำหรับวางบนมัมมี่ในอียิปต์ ปรากฏว่าสีของภาพยังคงสดใสอยู่จนถึงทุกวันนี้

ที่หมู่เกาะคานารี (Canary Islands) ยังคงมีการ **ผลิตสีย้อมจากธรรมชาติที่เป็นสีแดงเข้ม** หรือที่คนไทยรู้จักในนาม **“สีแดงชาด” จากเพลี้ยหอย Cochineal** ซึ่งเป็นแมลงชนิดหนึ่งที่กินต้นเสมาเป็นอาหาร ซึ่งสร้างรายได้จำนวนมากให้แก่หมู่เกาะแห่งนี้

เพลี้ยหอย Cochineal

เทศกาลสาดสี หรือ Holi Festival ประเทศอินเดีย เป็นเทศกาลของชาวฮินดู ซึ่งจัดเป็นประจำทุกปี ปีละสองวันในช่วงเดือนมีนาคม เทศกาลนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **“เทศกาลแห่งสีสันทัน”** ทุกคนจะสาดผงสีหรือน้ำใส่กันอย่างสนุกสนาน คล้ายวันสงกรานต์ของเมืองไทย เทศกาลสาดสีเป็น **“เทศกาลแห่งมิตรภาพ”** เปิดโอกาสให้แสดงไมตรีต่อกันด้วยการสวมกอด ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญที่จะกระชับมิตรและปรับความเข้าใจต่อกัน **“สีที่ติดตามเนื้อตัวและเสื้อผ้าซึ่งยากต่อการซักล้าง”** ชาวฮินดูเชื่อว่าสิ่งนี้หมายถึง **“ความเข้มแข็งของมิตรภาพที่จะติดตรึงตลอดไป”**

เรียบเรียงข้อมูลจาก

- เรื่อง “มหัศจรรย์โลกหลากสี” เรื่องและภาพโดย แคร์ โวลินส์กิงหนังสือ National Geographic ฉบับภาษาไทย เดือนมิถุนายน 2546
- คอลัมน์ “ตามหาสีไทย จากครูช่างโบราณถึงดีไซน์ไทยๆ” เรื่องโดย ศรัณย์ ทองปราณ นิตยสารนิตยสาร สารคดี ฉบับที่ 350 เมษายน 2557

นิทรรศการ **“สีสันทันสร้างโลก”**
58-07 / No. 10

ผลิตโดย
โครงการกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ
สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK park) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)